

ROBERT SALADRIGAS

En ple mes de març ens rebé en Robert Saladrigas al seu pis de l'Eixample barceloní. Aquest escriptor, un dels més premiats de la literatura catalana actual, passà llargues temporades de la seva infantesa a la nostra vila. Les generacions de més de 50 anys segur que se'n deuen recordar d'aquell noi de ciutat que feia trapelleries amb els seus amics i amigues del nostre poble, un xicot que esdevingué un dels escriptors més sòlids de la nostra literatura actual.

• 1969- Premi Víctor Català per *Boires*, el 1970, *52 hores a través de la pell*, el 1997 publiques *Aquell gust agre de l'estel* i el 1986 *Memorial de Claudi M. Broch* -Premi Nacional de la Crítica-, el 1991 guanyes el Sant Jordi amb *El sol de la tarda* i el 1998 et toca el Carlemany per *La mar no està mai sola*. Després de diverses novel·les i alhora bastants premis, un escriptor, a què pot aspirar o què pot arribar a necessitar més.

Fer la gran obra de la seva vida, sens dubte! Els premis no són res més que accidents i fites més o menys interessants en un moment donat. Però el que l'escriptor persegueix és fer la que ell pensa que és la gran obra.

• **Hi hagi reconeixement de la crítica o no?**

Totalment al marge. Millor que hi hagi reconeixement de la crítica i del lector. Però si tu creus que has de fer l'obra, obviat aquests factors, endavant. No té res a veure una cosa amb l'altra.

• **Amb *La mar no està mai sola* presentaves un personatge amb unes reflexions existencialistes -qüestionament del sentit de la vida- a la vora de la mort. És això el teu testament ideològic?**

No, espero que no. Jo no sóc optimista davant del món, i per tant, el personatge no ho és. Crec que és una visió del món pròpia de final de cicle, del

mil·lenni. Sota la pell d'aquest personatge hi ha una situació extrema com és una sentència de mort clara i definida que saps que la té amb un termini. Evidentment et deixes estar de punyetes i aboques tot el que penses.

• **O sigui, que més aviat són unes preocupacions universals, més que els teus qüestionaments íntims...**

Natural, crec que la literatura el que ha de fer és plantejar interrogants. I aquests interrogants no han de donar cap resposta com si hi hagués una veritat

universal.

• **La teva faceta novel·lística és gairebé una etiqueta, però què has fet en altres gèneres?**

He fet molta obra que està vinculada a la meva condició periodística. Des del llibre dels anys 70 sobre els no-catòlics espanyols: tot aquell percentatge de gent, que en un país oficialment són catòlics, apostòlics i romànics, resulta que no n'eren.

Amb aquest llibre vaig tenir seriosos problemes de censura.

També he escrit un altre llibre sobre la renovació pedagògica a Catalunya des de l'Escola del Mar.

És ara que estic més centrat, però de fet hi ha hagut una part de literatura, periodisme o reportatge que puguin ser aquests dos llibres o he practicat el conte i la literatura infantil i juvenil. En fi, no m'he quedat mai convençut d'un sol gènere. Jo crec que has de fer el que et ve de gust en el moment que creus que ho has de fer.

• I ara parlem d'influències i de relacions literàries. T'identifiques amb algun escriptor precedent o actual?

Si, però no tan nostre. Més aviat escriptors universals, perquè vaig començar a llegir primer els estrangers que no pas els nostres. Per raons d'època i d'oportunitat. Més que influït, prenc models: com Faulkner, un gran model, Joyce o Proust, que em va entusiasmar des del primer moment. Penso que si has de tenir models, n'has de tenir de grans, més que no pas models mediocres.

• Has anomenat en Faulkner: la teva obra no traspua la influència d'en Faulkner, com a mínim per l'estructura narrativa.

És que no crec que s'hagin de notar massa les influències. Les influències són una mena de pouament. Jo puc ser un enamorat del Kafka i no he de fer que la meva obra sigui còpia de Kafka. Una altra cosa és que per a mi són punts de referència. És a dir, jo, en el moment d'escriure, des de la modernitat no em puc oblidar el que han significat en la novel·lística, en la narrativa, d'aquest segle XX. I en aquest segle XX hi ha hagut des del Kafka, al Txèkhov, Virgínia Woolf, Thomas Mann, el Proust, Robert Museel, Faulkner, ... Tota una quantitat de gent que no pots obviar que ha existit i aleshores com es manifesta en la teva obra? Es manifesta tenint-los com a punts de referència.

• Els coneixes, però sense deixar que domini la teva obra...

Clar! Fixa't-hi, hi ha algun autor espanyol que es troba clarament influït per Faulkner. El que vol imitar en Faulkner es converteix en un epígon del Faulkner, i encara n'hi ha que volen imitar l'epígon de l'epígon. Això em sembla absurd. Tu has de saber allò que existeix, ho has de conèixer bé i aleshores no tens perquè imitar ningú. Has de ser tu, el que passa es que en un moment donat has de trobar solucions a problemes narratius i ho trobes en allò que has llegit.

• Quin paper té la teva esposa, la Montse, en la teva tasca literària i en la vida quotidiana?

Importantíssim, bàsic. La veritat és que ho ha

suportat tot. Pensa que ens van casar l'any 66. Per tant, pràcticament tota la meva obra seriosa o de maduresa l'he feta amb ella i per això ha hagut d'aguantar moltíssimes coses. El paper de la parella és fonamental.

Molts cops la parella, ja sigui masculina o femenina, queda oblidada i sembla que la vulguin presentar com una simple comparsa.

De comparsa res. El fet que et doni suport i que aguanti el mal humor i els moments de baixa és molt important. En aquest cas, hem tingut un avantatge tremend. Pertanyem tots dos a mons completament dispers. El meu món és l'escriptura i el seu l'empresarial. Sempre tenim coses a dir i a explicar-nos i a discutir. Ella va començar a fer-se càrrec de l'empresa i jo, havent estudiat econòmiques, esdevenim compatibles. Per a mi ha estat essencial. És un punt de suport fonamental.

• La literatura és la millor arma per...

Per a tot. Per a moltes coses. No per a canviar el món, però si per a intertar-ho. I és la millor arma de la vida.

• I a nivell individual, l'escriure et serveix per a...

A mi m'ha servit per a viure, ha estat un virus. Un virus que ha estat la passió de la meva vida. Des que va entrar aquest virus quan tenia 13 o 14 anys, de fet no me l'he tret mai de sobre.

• Sense aquest virus no hauries estat el mateix Robert Saladrigas.

Completament diferent. M'hauria dedicat al món de l'empresa. Seria un executiu o alguna cosa semblant. En canvi, m'ha permès conèixer, junt amb el periodisme, gent molt interessant i viatjar, veure món. M'ha permès, com a lector, viure vides que no podria viure mai.

Quant la gent diu: "Oh, és que no m'agrada llegir!", la meva resposta és sempre "Tu t'ho perds!", perquè la vida d'una sola persona és molt plana i la literatura et permet viure moltes vides diferents"

• La literatura enriqueix.

A més a més, a aquell a qui li agrada escriure o llegir no s'avorreix mai.

S'han desentès els intel·lectuals de la societat?

Hi ha hagut tot un procés d'allunyament, de divorci entre la societat i els intel·lectuals. Contra Franco, els intel·lectuals feien tota la política. Amb el restabliment de la democràcia, al govern català li ha anat molt bé que l'intel·lectual no es comprometés fins i tot els ha comprat.

• I n'hi ha alguns que ara ocupen càrrecs a la Generalitat. I això sobta, perquè en Jordi Pujol constantment reclama un moviment intel·lectual parió al noucentista al seu voltant.

Això és mentida. A ell li interessien els intel·lectuals amb el carnet a la boca i dir: Sí senyor! I s'ha acabat. I tot el que sigui intel·lectual crític, en Pujol l'aparta. Això ha permès una generació d'intel·lectuals mediocres que a la llarga ho pagarem car.

• **I la política cultural de la Generalitat?**

No hi ha cap política cultural amb visió i seriosa. Al Pujol li fa por la cultura. Pujol fa el *divide i vencerás*. Només s'ha de veure TV3, qui surt i qui no surt.

• **I a qui li ofereix presentar programes.**

Exacte.

• **Escriure en català és un posicionament ideològic?**

No necessàriament. És ser fidel a una cosa com la teva llengua. Tothom neix amb una llengua que no escull. Perquè si es pogués escollir la llengua, ni català ni castellà: anglès! En aquest moment, l'obertura que tens amb la llengua anglesa no la tens amb

premsa seriosa en català. Algun dia ens haurem de preguntar perquè.

• **Vas començar a escriure durant el franquisme. Des d'aleshores ha millorat realment la situació de la llengua catalana?**

Per descomptat, de manera considerable. Hi ha uns tiratges insòlits impensables als anys seixanta, que fou el primer període d'eufòria. A més, avui es llegeix molt més perquè es llegeix a les escoles. Hi ha molts més lectors en català. Abans els tiratges eren de mil exemplars, ara n'hi ha molts de deu mil i sense comptar reedicions.

I és que hi ha molts més lectors. Només cal veure al Metro la gent que llegeix. No ha millorat el que hauria d'haver-ho fet perquè no hi ha hagut una política seriosa. Però ha millorat.

• **Ha augmentat el tiratge de les edicions, però l'ús social ha millorat?**

Aquesta és una bona pregunta. Jo crec que sí, però s'intenta resoldre el problema mitjançant decrets, i aquest no és el camí. És a base de mentalitzacions. Per això sobta quan es diuen rucades com que es castellà es troba perseguit a Catalunya.

Tenim un govern català que pacta amb els feixistes del PP, que és el govern anticatalà per excel·lència, i que ens ha situat com a objectiu de moltes campanyes absolutament innobles. I el senyor Pujol pacta amb aquests senyors.

• **Guimerà estigué a punt de compartir el Nobel amb en Mistral (ocità). Carner, Foix i Espriu en foren també candidats. Necessitem el Nobel per a obtenir el reconeixement internacional com a literatura de gran volada?**

Portugal ha tingut literatura de gran volada feta per gent com Pessoa i no els a donat el Nobel fins enguany, al Saramago. No hi ha necessitat del Nobel per a fer un literatura de gran volada. Això és al marge. És una plataforma de propaganda per al reconeixement universal. Es pot viure i fer

història sense passar pel Nobel.

Hi ha Nobels que no s'havien d'haver otorgat, com els entregats als espanyols Benavente i Echegaray; ningú se'n recorda d'ells, i és lògic. Hi ha hagut grans oblidats com Proust, Joyce, Borges, Cortázar, que no l'han rebut mai.

• **La gran majoria de Nobels escriuen en llen-**

cap altra.

Però si vols ser sincer has d'escriure amb la teva llengua. Més que un acte de posicionament, és un acte de coherència. I això t'ho diu un escriptor en català i que ha fet tota la seva tasca periodística en castellà, per imperatius socials. Això és així, perquè som un país anòmal que no ha sabut crear una

gües majoritàries i pertanyen a un Estat en concret.

L'Acadèmia Sueca no acceptarà mai una obra que no estigui traduïda a l'anglès. I això no s'entengué aquí quan es presentares candidatures al Nobel.

• **La literatura catalana forma part de l'èlit mundial?**

Ens falta ambició. S'ha d'aspirar a més i no fer coses que vol el mercat. N'hi ha uns quants que podrien fer grans coses.

• **Aleshores, hi ha capacitat. Però falta explotar-la.**

Sí, però pacten amb el poder i busquem un lloc de funcionari. L'escriptor ha de ser independent.

• **La infantesa és l'època més dolça de la vida, i part de la teva la passares a l'Espluga. Què en recordes?**

Vaig passar-hi molts anys. Des dels 4 fins als 14 anys vaig passar-hi molts estius. Era un poble en què es podia jugar veient passar els carros. El Guixer, el Baster, la teva mare... molta gent. Un dia parlava amb en Joan Rendé dels diàlegs increïbles que tenen els pagesos amb les mules i que no diuen res, perquè

Entrevista

són onomatopeies. Eren paraules que no significaven res i que significaven molt.

Un personatge impressionant fou la Cisca de cal Caragolí, a qui fins i tot li vaig dedicar un article a *La Vanguardia*. L'avi, de cal Tuies, un home d'una sensatesa tremenda. El Josep de cal Sabater... Abans era un poble molt viu, molt autèntic. Vaig notar-hi molt la pugna entre els vencedors i els vençuts. Entre els menestrals i el pagesos.

• **I com és que hi anaves a estiuajar?**

Perquè hi tenia parents. Vaig agafar un xarmpió dolent als anys quaranta i em va deixar seqüeles als ulls. I em va salvar la vista la font de la Magnèsia. Per a mi la font de la Magnèsia fou miraculosa.

Avui molt oblidada.

Exacte. Abans es trobava entre la vinya. Fins i tot jugàvem entre les runes de Poblet. Allà vaig conèixer els primers monjos de Poblet i fins i tot el prior Robert Saladrigas. Per la confusió de noms vàrem riure moltíssim. El vaig conèixer gràcies a dom Bernat Morgades. El pare Masoliver, l'Agustí Altisent... hi ha hagut relació amb Poblet. Fins i tot formo part de la Confraria.

També recordo grans animals que fins i tot he tret a les novel·les. Amb la *Lleona*, una mula de cal Sabater, vam tenir una relació especial. Em recordo que, en un aiguat en què l'aigua passava a ran del pont de la Palanca, la *Lleona* ens serví de cobert mentre plovia.

És un poble que ha perdut autenticitat. No es pot buscar en el record. Va passar de ser un poble pagès a ser un poble diluït, no un poble industrial o alguna altra cosa. Vaig a l'Espluga ara i no la reconec. El Casal ha estat la seva obra de misèria i de grandesa. Va permetre l'evolució del poble com no ho havien fet els altres, però oblidant-se del passat. I això, per exemple amb la llengua pròpia del Capuig, que la gran majoria d'espluguins no ho saben. I això s'havia d'haver gravat. S'ha perdut.

No té res a veure l'Espluga que vaig disfrutar amb l'actual.

• **No és enyorança romàntica?**

No, la meua època fou molt fotuda i sota una dictadura. És una època personal. Però em sap greu que s'hagi perdut a nivell col·lectiu. La memòria s'ha de conservar.

Hi ha una imatge que sempre em marca i que sempre trobo quan torno a l'Espluga. Els jugadors de cartes del bar del Casal sembla que hi siguin de sempre. Han passat molts anys i romanen allí.

• **Com els últims de Filipinas.**

Sí. Són aquestes coses que romanen.

